

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยในเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผสมกับเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อศึกษาถึงแบบแผนความสัมพันธ์และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศรวมถึงเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อแบบแผนความสัมพันธ์และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ หลังรับยาต้านไวรัส โดยใช้กรอบแนวคิดของแบบแผนความเชื่อทางสุขภาพ ทฤษฎีอธิบายพฤติกรรมเสี่ยงของแฮร์รี่ ทรีแอนดิส และทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล แนวคิดเกี่ยวกับครอบครัวและค่านิยมทางเพศในสังคมไทย เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์ถึงเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อแบบแผนความสัมพันธ์ดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อแสวงหาแนวทางแก้ไขปัญหาลดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศซึ่งมีผลต่อประสิทธิภาพการรักษาผู้ติดเชื้อเอชไอวีด้วยยาต้านไวรัสรวมถึงลดการแพร่ระบาดของโรคเอดส์ต่อไปในอนาคต การวิจัยครั้งนี้เน้นบทบาทของผู้ถูกวิจัยเป็นหลักในกระบวนการวิจัย โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. คัดเลือกกลุ่มผู้ติดเชื้อเอชไอวีที่รับยาต้านไวรัสเอดส์จากโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ โดยประสานงานชี้แจงทำความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์การวิจัยกับเจ้าหน้าที่แผนกยาต้านไวรัสเอดส์ของโรงพยาบาล และอาสาสมัครผู้ติดเชื้อในศูนย์องค์รวมเพื่อช่วยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง
3. ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับแบบแผนความสัมพันธ์และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ รวมถึงเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อแบบแผนและพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ
4. ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ติดเชื้อเอชไอวีภายหลังรับยาต้านไวรัส โดยผ่านการคัดกรองจากเจ้าหน้าที่ในแผนกยาต้านไวรัส และอาสาสมัครผู้ติดเชื้อเอชไอวี เกี่ยวกับแบบแผนความสัมพันธ์และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศรวมถึงเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อแบบแผนและพฤติกรรมเสี่ยงดังกล่าว โดยเนื้อหาจะมีรายละเอียดที่ลึกซึ้งกว่าแบบสอบถาม
5. ตรวจสอบข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ที่ได้รับการรักษาด้วยยาต้านไวรัส ที่มีคู่ประจำ เป็นเพศต่างกัน และได้รับยาต้านทั้งคู่ ทั้งนี้ได้รับการติดตามดูแลจากอาสาสมัครผู้ติดเชื้อที่ทำงานในศูนย์องค์รวมและโครงการพัฒนาการให้บริการเพื่อลดอัตราการหยุดยาและเพิ่มอัตราการกินยาด้านไวรัสเอดส์อย่างสม่ำเสมอในกลุ่มผู้ติดเชื้อเอดส์ภาคเหนือของประเทศไทย ซึ่งกระจายตามโรงพยาบาลชุมชนต่าง ๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 30 คน โดยแบ่งเป็น ชาย 15 คน หญิง 15 คน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลเป็นขั้นตอนดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับแบบแผนความสัมพันธ์และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อแบบแผนความสัมพันธ์และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) กับผู้ติดเชื้อเอช ไอวี/เอดส์ ที่มีคู่ประจำ เป็นเพศต่างกัน และรับยาต้านไวรัสทั้งคู่ โดยผ่านการคัดกรองจากเจ้าหน้าที่ในแผนกยาด้านไวรัส จากการสุ่มแบบจับฉลาก โดยประเด็นการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับแบบแผนความสัมพันธ์และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศรวมถึงเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อแบบแผนและพฤติกรรมเสี่ยงโดยเนื้อหาจะมีรายละเอียดที่ลึกซึ้งกว่าแบบสอบถาม

3. เครื่องมือและวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถาม และการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indepth Interview) กับผู้ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ภายหลังรับยาต้านไวรัสโดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนามตามลำดับดังนี้

1. การสร้างความสัมพันธ์ ผู้วิจัยได้อาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายงานเอดส์ที่เป็นทีมบริการยาด้านของโรงพยาบาล เนื่องจากผู้วิจัยเป็นผู้ประสานงานโครงการ “การพัฒนาการให้บริการรักษาเพื่อลดอัตราการหยุดยาและเพิ่มอัตราการหยุดยาและเพิ่มอัตราการกินยาด้านไวรัสเอดส์อย่างสม่ำเสมอในกลุ่มผู้ติดเชื้อภาคเหนือของประเทศไทย” ซึ่งโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ เป็นกลุ่มเป้าหมายของโครงการที่ผู้วิจัยต้องประสานงานอยู่แล้ว จึงมีความคุ้นเคยกันอยู่

ดี ทั้งเจ้าหน้าที่ฝ่ายงานเอดส์และกลุ่มอาสาสมัครผู้ติดเชื้อที่ทำงานภายในศูนย์บริการสุขภาพแบบองค์รวมของโรงพยาบาล ผู้วิจัยได้แสดงสถานภาพเป็นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมสุขภาพในแผนกด้านไวรัสเอดส์ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้าให้กับเจ้าหน้าที่ในแผนกด้านเอดส์ และอาสาสมัครผู้ติดเชื้อให้ทราบ โดยวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อศึกษาถึงแบบแผนความสัมพันธ์และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศรวมถึงเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อแบบแผนพฤติกรรมดังกล่าว

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบเจาะลึก ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ ซึ่งผู้วิจัยใช้คำถามในการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง โดยสัมภาษณ์ถึงพฤติกรรมย้อนหลังและการสัมภาษณ์จะใช้หลังจากที่ผู้วิจัยได้เข้าไปสร้างความสัมพันธ์ที่คุ้นเคยเพื่อให้เกิดความไว้วางใจและให้ความเป็นกันเอง เพื่อให้การสัมภาษณ์ดำเนินไปด้วยความเรียบง่ายไม่มีขั้นตอน โดยใช้ศูนย์องค์รวมเป็นสถานที่ในการสัมภาษณ์ นอกจากนี้ผู้วิจัยอาศัยการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างซึ่งกำหนดคำถามไว้ล่วงหน้า ร่วมด้วยเพราะจะทำให้ได้ประเด็นตามกรอบที่ตั้งไว้ครบถ้วนสมบูรณ์ การสัมภาษณ์จะใช้เวลามาก บางครั้งผู้วิจัยเองจดบันทึกข้อมูลตกหล่นไป ดังนั้นจึงใช้เทปบันทึกเสียงช่วย ทั้งนี้ผู้วิจัยต้องอาศัยผู้ช่วยวิจัยในการสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชาย ทั้งนี้ในส่วนของเนื้อหาในเรื่องความสัมพันธ์ทางเพศ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่ละเอียดและค่อนข้างจะลึกซึ้งมาก ดังนั้นต้องอาศัยผู้ช่วยวิจัยที่เป็นเพศชายด้วยกันในการสัมภาษณ์สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ จะใช้เทปบันทึกเสียง กระดาษจดบันทึก โดยใช้เก็บข้อมูลในเนื้อหาเกี่ยวกับแบบแผนความสัมพันธ์และพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศรวมถึงเงื่อนไขที่มีอิทธิพลต่อแบบแผนและพฤติกรรมเสี่ยงดังกล่าว

3. การตรวจสอบข้อมูล ในขณะที่ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลไปได้บางส่วน ด้วยวิธีการที่กล่าวมาแล้วก็ทำการตรวจสอบข้อมูลควบคู่กันไปตลอด เพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลนั้นเป็นจริงมากที่สุดก่อน อีกทั้งยังเป็นการตรวจสอบดูว่า ข้อมูลที่ได้มานั้นตอบปัญหาครอบคลุมตามจุดประสงค์ของการศึกษาเพียงพอหรือยัง การตรวจสอบข้อมูลทำได้โดยการสังเกต และสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อเป็นการยืนยันในลักษณะสามเส้าโดยผู้วิจัยได้สังเกต สัมภาษณ์ ในประเด็นเดียวกันในสถานการณ์ที่แตกต่างกันคือ เวลา แหล่งสถานที่ แหล่งบุคคล และดูว่าข้อมูลที่ได้มาจากจุดต่าง ๆ เป็นข้อมูลที่เหมือนกันหรือไม่ ถ้าหากว่าข้อมูลที่ได้มามีลักษณะเหมือน ๆ กัน หรือซ้ำ ๆ กัน ผู้วิจัยถือว่าข้อมูลนั้นเชื่อถือได้ และเป็นข้อมูลจริง แล้วจึงบันทึกสรุปไว้ การตรวจสอบข้อมูลในการวิจัยจะทำพร้อม ๆ กับที่เก็บข้อมูลเป็นการตรวจสอบทันทีในสนาม หรือตรวจสอบข้อมูลตอนออกจากสนามแล้ว และอยู่ในระหว่างวิเคราะห์ข้อมูลขั้นสุดท้าย ก็ยังย้อนกลับไปตรวจสอบข้อมูลบางส่วนอีก

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์พร้อมกับทำการตรวจสอบข้อมูลอย่างต่อเนื่อง ตลอดระยะเวลาของการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม การไปสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ นำมาจัดการข้อมูล แยกประเภทเป็นหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์และขอบเขตที่กำหนด จากนั้นจึงจะทำการประมวลข้อมูลทุกประเภทเข้าด้วยกัน เพื่อใช้ประกอบในการตีความหมายและสังเคราะห์ และนำมาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามลำดับ

เมื่อผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว และได้เนื้อหาสาระครบถ้วนสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้ว จึงเขียนรายงานการวิจัยในรูปของการบรรยายเป็นหลัก

เกณฑ์การพิจารณาระดับคะแนน (Rating Scale) จากค่าเฉลี่ยแบ่งออกเป็น 5 ระดับคือ

มากที่สุด	มีค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.21 – 5.00
มาก	มีค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.41 – 4.20
ปานกลาง	มีค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.61 – 3.40
น้อย	มีค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.81 – 2.60
น้อยที่สุด	มีค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 1.80